

ЗАКОН ЗА КРЕДИТИРАНЕ НА СТУДЕНТИ И ДОКТОРАНТИ

Обн., ДВ, бр. 69 от 5.08.2008 г., изм., бр. 12 от 13.02.2009 г., в сила от 1.01.2010 г.
(*) - изм., бр. 32 от 28.04.2009 г.

(*) (Бел. ред. - относно влизането в сила на изменението на Закона за кредитиране на студенти и докторанти с ДВ, бр. 12 от 13.02.2009 г., виж Параграф единствен от Закона за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДВ, бр. 32 от 2009 г.)

Глава първа

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. Този закон урежда условията и реда за кредитиране на студенти и докторанти с държавна финансова подкрепа.

Чл. 2. (1) Целта на закона е да се подобрят условията за достъп до висше образование.

(2) Законът се основава на следните принципи:

1. участие на студентите и докторантите във финансирането на обучението;
2. насърчаване на конкуренцията между висшите училища за предоставяне на по-качествено висше образование;
3. гарантиране на равен достъп до висше образование на лица независимо от социалния им статус;
4. сътрудничество между държавата и банките по повод кредитирането на студентите и докторантите.

Чл. 3. (1) Право да кандидатстват за получаване на кредит по този закон имат студенти и докторанти - български граждани, граждани на друга държава - членка на Европейския съюз, на друга държава от Европейското икономическо пространство или на Конфедерация Швейцария, които към момента на подаване на искането за сключване на договор за кредит отговарят едновременно на следните изисквания:

1. не са навършили 35 години;
2. се обучават в редовна форма за придобиване на образователно-квалификационна степен "бакалавър" (бакалавър или професионален бакалавър) или "магистър", или на образователна и научна степен "доктор" в създадено и функциониращо по законоустановения ред държавно или частно висше училище или научна организация по чл. 47, ал. 1 от Закона за висшето образование;
3. нямат придобита същата образователно-квалификационна или образователна и научна степен;
4. не са отстранени и не са прекъснали обучението си, освен в случаите, предвидени в този закон.

(2) Когато студентът се обучава едновременно за придобиване на повече от една специалност на една и съща образователно-квалификационна степен, студентът може да получи по свой избор кредит по този закон само за една от тях.

(3) Качеството студент или докторант се придобива съгласно Закона за висшето образование.

Чл. 4. Държавата оказва финансова подкрепа при кредитирането на студенти и докторанти, като:

1. гарантира главницата и лихвите на кредитното задължение;
2. погасява кредитното задължение или част от него в случаите, предвидени в този закон;
3. заплаща на банките премия за добро управление при условията, предвидени в този закон.

Чл. 5. (1) Кредитите се отпускат за целия или за част от периода на обучение съгласно учебния план за:

1. заплащане на таксите за обучение;
2. издръжка.

(2) Правото на кредит за издръжка възниква при раждане или при пълно осиновяване на дете по време на обучението. Правото се ползва от родителя, който упражнява родителските права, а ако това са и двамата родители - само от единия.

(3) Кредитите се отпускат в български левове.

Чл. 6. (1) Кредитите по този закон се предоставят от банки, сключили с министъра на образованието и науката типов договор, уреждащ правата и задълженията на държавата и на банките във връзка с участието в системата за кредитиране на студентите и докторантите с държавна финансова подкрепа.

(2) Покана за сключване на договор по ал. 1 се обнародва ежегодно не по-късно от 30 април в "Държавен вестник". В случаите по чл. 7, ал. 3 се обнародва и измененият типов договор.

(3) Предложението за сключване на договор може бъде прието в двумесечен срок от обнародването на поканата.

(4) Всяка банка може да прекрати едностранно договора с писмено изявление до министъра на образованието и науката в срок до 30 април на съответната година. Прекратяването има действие от 30 юни на същата година. Банката запазва правата и задълженията по договори за кредит, сключени преди прекратяването.

(5) Банките, подписали договор с министъра на образованието и науката, се включват в публичен електронен регистър, достъпен от електронната страница на Министерството на образованието и науката.

Чл. 7. (1) Типовият договор се утвърждава от министъра на образованието и науката и министъра на финансите след съгласуване с Националния съвет за кредитиране на студентите и докторантите и се обнародва в "Държавен вестник".

(2) Типовият договор определя:

1. правилата и необходимите документи за отпускане, обслужване, предоговаряне и погасяване на кредитите по този закон;
2. задължителните реквизити на договора между банката и студента или докторанта;
3. реда за гарантиране на кредитите;
4. реда за погасяване от държавата на задължения на кредитополучателите към банката;
5. размера на премията за добро управление, правилата и сроковете за изплащането ѝ от държавата;
6. отговорността на страните в случай на неизпълнение на типовия договор.

(3) Типовият договор се изменя по реда на ал. 1 не по-късно от обнародването на поканата. В този случай не по-късно от един месец след обнародването всяка банка може едностранно да прекрати договора с писмено изявление, като за сключените договори се прилага чл. 6, ал. 4 .

Глава втора

ИНСТИТУЦИИ В СИСТЕМАТА ЗА КРЕДИТИРАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

И ДОКТОРАНТИТЕ

Чл. 8. (1) Министърът на образованието и науката провежда държавната политика в областта на кредитирането на студентите и докторантите в сътрудничество с висшите училища, научните организации, Националното представителство на студентските съвети и банките.

(2) Министърът на образованието и науката:

1. утвърждава съвместно с министъра на финансите типовия договор по чл. 7 и сключва договор с банките, които желаят да предоставят кредити по този закон;
2. подписва от името на Министерския съвет споразуменията за издаване на държавни гаранции за кредити, отпускани по този закон;
3. взема решение за погасяване на кредитното задължение към банката или на част от него в случаите, предвидени в този закон;
4. създава и поддържа регистър на банките, сключили типов договор по чл. 7 за участие в системата за кредитиране;
5. създава и поддържа регистър на отпуснатите и отказаните кредити по реда на този закон, до който сключилите договор с министъра банки имат достъп;
6. ежегодно представя на Министерския съвет анализ на резултатите от прилагането на системата за кредитиране на студентите и докторантите;

7. ежемесечно предоставя информация на министъра на финансите за броя, състоянието и движението по кредитите.

Чл. 9. (1) Към министъра на образованието и науката се създава Национален съвет за кредитиране на студентите и докторантите, наричан по-нататък "Националният съвет".

(2) Националният съвет е консултативен орган, който подпомага министъра на образованието и науката при провеждане на държавната политика в областта на кредитирането на студентите и докторантите.

(3) Националният съвет се състои от председател - заместник-министър на образованието и науката, и членове - по един представител на Министерството на образованието и науката и на Министерството на финансите, двама представители на Съвета на ректорите, по един представител на Българската академия на науките и на Селскостопанската академия, двама представители на Националното представителство на студентските съвети и двама представители на Асоциацията на банките в България.

(4) Министърът на образованието и науката определя и освобождава със заповед поименния състав на Националният съвет по предложение на органите и организациите по ал. 3.

(5) За участието в работата на Националният съвет председателят и членовете не получават възнаграждение.

(6) Националният съвет обсъжда:

1. и съгласува проекта на типовия договор по чл. 7 , както и на неговите изменения;

2. прилагането на системата за кредитиране на студентите и докторантите с държавна финансова подкрепа и дава предложения за нейното усъвършенстване;

3. бюджетната рамка на системата за студентско кредитиране.

(7) Националният съвет приема правила за работата си, които се утвърждават от министъра на образованието и науката.

(8) Дейността на Националният съвет се подпомага организационно от Министерството на образованието и науката.

Чл. 10. (1) Висшите училища и научните организации подпомагат административно и информационно студентите и докторантите при осъществяване на правата им по този закон.

(2) Не по-късно от два месеца преди началото на учебната година висшите училища и научните организации обявяват на интернет страницата си и по друг подходящ начин:

1. изискванията, на които трябва да отговарят студентите и докторантите, за да получат кредит при условията на този закон, както и необходимите документи;

2. списък на банките, които са сключили типов договор с министъра на образованието и науката за участие в системата за кредитиране.

(3) Висшите училища и научните организации издават при поискване от студентите и докторантите документ, удостоверяващ качеството им на студент или докторант с право да се запише за следващ семестър.

(4) Документът по ал. 3 съдържа:

1. името, единния граждански номер и постоянния адрес на студента - за българските граждани, съответно данните от личната карта или паспорта и от удостоверението за пребиваване - за граждани на друга държава - членка на Европейския съюз, на друга държава от Европейското икономическо пространство или на Конфедерация Швейцария;

2. специалността, образователно-квалификационната степен, за която се провежда обучението, годината на обучение и срока за полагане на последния държавен изпит или за защита на дипломна работа съгласно учебния план, съответно за докторантите - научната специалност, годината на обучение и изтичането на срока на докторантурата;

3. придобитите образователно-квалификационни степени, когато висшето училище и научната организация разполагат с информация за това;

4. размера на годишната такса за обучение, сроковете за плащането ѝ и банкова сметка, по която тя може да бъде платена.

(5) Документът по ал. 3 се подписва от ректора, съответно от ръководителя на научната организация или от упълномощено от тях длъжностно лице, и се регистрира по години в специален регистър, воден във висшето училище или в научната организация.

Чл. 11. Банките, подписали типов договор с министъра на образованието и науката, одобряват, отпускат, обслужват и събират кредитите на студентите и докторантите.

Глава трета

ДЪРЖАВНА ФИНАНСОВА ПОДКРЕПА

Чл. 12. (1) Държавата предоставя финансова подкрепа на студентите и докторантите, като се задължава спрямо банките, отпуснали кредити, във формите, при условията и по реда, предвидени в закона.

(2) Законът за държавния бюджет на Република България за съответната година определя средствата за държавна финансова подкрепа по чл. 4, т. 2 и 3 и размера на държавната гаранция по чл. 4, т. 1 .

Чл. 13. (1) Държавни гаранции по чл. 4, т. 1 се издават за размера на главницата и лихвата по кредити, отпуснати на студенти и докторанти по реда на този закон.

(2) Дългът на студентите и докторантите по ал. 1 е гарантиран от държавата и представлява задължение на правителството само в случаите, когато Министерският съвет е издал гаранции от името и за сметка на държавата при спазване изискванията на

Конституцията и на Закона за държавния дълг.

(3) Министърът на образованието и науката участва в преговорите за издаване на държавни гаранции по този закон и подписва от името на правителството споразуменията за издаване на държавна гаранция въз основа на решение на Министерския съвет.

(4) Размерът на държавните гаранции се одобрява ежегодно с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на образованието и науката съгласувано с министъра на финансите. Одобреният от Министерския съвет размер на държавните гаранции се включва в закона за държавния бюджет на Република България за съответната година.

Чл. 14. (1) Ако кредитополучателите не изпълнят задълженията си по договора за кредит, банките имат право да претендират изпълнение от държавата при условията и по реда, предвидени в типовия договор по чл. 7 .

(2) Банките са длъжни да положат грижа на добър търговец за събиране на своите вземания. Те могат да претендират от държавата да заплати неизпълнената част от задължението на кредитополучателите само след като представят доказателства, че са претендирали дължимата сума първо от кредитополучателя, включително чрез способите на принудителното изпълнение по реда на Гражданския процесуален кодекс, и са останали неудовлетворени.

(3) Когато държавата изпълни в случаите по ал. 2 задължението на кредитополучателя, в нейна полза възниква право да получи от кредитополучателя всичко, което е платила за негова сметка, заедно със законната лихва от момента на плащането.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 12 от 2009 г., в сила от 1.01.2010 г. - изм., бр. 32 от 2009 г.) Вземанията на държавата срещу кредитополучателите, възникнали в резултат на заплащане на цялото или на част от тяхното задължение към банките, са частни държавни вземания и се установяват и събират от Националната агенция за приходите по реда на Закона за Националната агенция за приходите.

Чл. 15. Държавата заплаща на банката премия за добро управление в размер и срок, определени в типовия договор по чл. 7 .

Глава четвърта

ОТПУСКАНЕ, УСВОЯВАНЕ И ПОГАСЯВАНЕ НА КРЕДИТИТЕ

Чл. 16. (1) Студентите и докторантите могат да подадат искане за отпускане на кредит и сключване на договор с всяка банка, подписала типов договор по чл. 7 .

(2) Банки, които не са сключили типов договор по чл. 7 , не могат да отпускат кредити по реда на този закон и да рекламират или да указват по какъвто и да е начин, че извършват кредитиране на студенти и докторанти с държавна финансова подкрепа.

(3) В случай че договор за кредит при условията на този закон е сключен с банка, която не е подписала типов договор по чл. 7 , кредитополучателят е длъжен да върне само чистата стойност на кредита, но не дължи лихви, такси или други разходи.

(4) Студентите и докторантите могат да сключат договор за кредит по този закон

само с една банка, освен в случаите по ал. 5.

(5) Студентите и докторантите могат по всяко време да сменят обслужващата ги банка, като сключат нов договор за кредит за оставащия период на обучението си. Договорът за кредит с предходната банка се запазва, като се смята за сключен в размера на усвоената част от кредита до момента на промяната.

Чл. 17. (1) Отношенията между банката и студента или докторанта се уреждат с писмен договор.

(2) С договора за кредит банката предоставя на студента или докторанта, наречен кредитополучател, целеви кредит за заплащане на таксите за обучение и/или за издръжка, а кредитополучателят се задължава да върне заетата сума в срока и при условията и по реда, предвидени в договора.

(3) Договорът за кредит се изготвя на ясен и разбираем език.

(4) Кредитополучателят не е длъжен да извършва плащания, които не са включени в условията на сключения договор.

(5) За договора за кредит по този закон се прилагат и чл. 143 - 148 от Закона за защита на потребителите.

(6) Когато не са спазени изискванията на ал. 1 и 4 и на чл. 18, ал. 3, както и изискванията за задължителните реквизити на договора за кредит, предвидени в типовия договор по чл. 7, договорът за кредит е недействителен.

(7) В случай на недействителност на договора за кредит кредитополучателят е длъжен да върне само чистата стойност на кредита, но не дължи лихви, такси или други разходи.

Чл. 18. (1) Договорът за кредит се сключва въз основа на искане от студента или докторанта, към което се прилагат следните документи:

1. копие на документ за самоличност;
2. документ по чл. 10, ал. 3 ;
3. декларация, че отговарят на изискването на чл. 3, ал. 1, т. 3 ;
4. други документи, предвидени в типовия договор по чл. 7 .

(2) В едноседмичен срок от получаване на искането по ал. 1 банката трябва да сключи договор за кредит или да отхвърли искането.

(3) Преди сключване на договора банката е длъжна да уведоми кредитополучателя за всички условия на кредита.

(4) Банката предоставя екземпляр от договора на кредитополучателя.

(5) Банката отказва да сключи договор за кредит, когато студентът или докторантът има други кредитни задължения, които не е обслужвал повече от 6 месеца,

като незабавно го уведомява за това.

(6) В тридневен срок от сключването на всеки договор за кредит, съответно от отказа да сключат договор за кредит, банките уведомяват Министерството на образованието и науката.

(7) Банките са длъжни да предоставят на Министерството на образованието и науката и друга информация, свързана с отпуснатите кредити, предвидена в типовия договор по чл. 7 .

Чл. 19. (1) Банките нямат право да изискват или да получават каквото и да е обезпечение от кредитополучателите или от трети лица.

(2) Кредитополучателите не дължат заплащането на такси, комисиони или други разходи, непосредствено свързани с отпускане и управление на кредита.

(3) Уговорки в нарушение на ал. 1 и 2 са нищожни.

Чл. 20. (1) Лихвата, която кредитополучателят дължи на банката, не може да надхвърля основния лихвен процент, определен от Българската народна банка, увеличен с два пункта.

(2) Уговорката за по-висока лихва е нищожна.

Чл. 21. (1) Максималният размер на кредитите за заплащане на таксите за обучение се формира въз основа на дължимите такси за срок, равен на оставащия срок на обучение на кредитополучателя съгласно учебния план на съответната специалност и образователно-квалификационна или образователна и научна степен.

(2) Усвояването на отпуснатия кредит се осъществява чрез преводи по банковата сметка на висшето училище или научната организация в срок, определен в договора за кредит, но не по-късно от последната дата за заплащане на таксата за обучение за съответния семестър, с изключение на случаите по ал. 4.

(3) Всеки превод е в размер на дължимата такса за обучение.

(4) Средствата за таксата, дължима за първия семестър на първата година от обучението за придобиване на съответната образователно-квалификационна или образователна и научна степен, се възстановяват по сметка на кредитополучателя в тридневен срок след представяне на документ, удостоверяващ, че е платена таксата за обучение.

(5) Всеки семестър в сроковете, предвидени в договора за кредит, кредитополучателят предоставя на банката документ от висшето училище по чл. 10, ал. 3 . При непредоставяне на документа в срок банката не извършва плащане по кредита през съответния семестър.

(6) При непредоставяне на документ по чл. 10, ал. 3 за два поредни семестъра вземането на банката от кредитополучателя става изискуемо.

(7) Алинея 6 не се прилага в случаите на прекъсване на обучението, продължило не повече от две години, поради болест, майчинство по смисъла на Кодекса за социално осигуряване или за обучение в друго висше училище или научна организация.

Кредитополучателят представя на банката доказателства за настъпилите обстоятелства.

(8) В случай че кредитополучателят не желае да ползва средства по кредита през съответния семестър, той трябва да уведоми банката не по-късно от 7 дни преди датата, на която съгласно договора за кредит банката трябва да извърши плащането, както и да представи документа по чл. 10, ал. 3 .

Чл. 22. (1) Максималният размер на кредита за издръжка се формира като сбор от семестриалните издръжки за срок, равен на оставащия срок на обучение на кредитополучателя съгласно учебния план на съответната специалност и образователно-квалификационна или образователна и научна степен.

(2) Семестриалната издръжка е равна на минималната работна заплата, умножена по броя на месеците през съответния семестър.

(3) Кредитът за издръжка се усвоява чрез преводи по сметка на кредитополучателя в началото на всеки семестър съгласно договора за кредит.

(4) За кредитите за издръжка се прилагат съответно разпоредбите на чл. 21, ал. 5 - 8 .

Чл. 23. (1) Кредитополучателят не дължи плащане на главницата и лихвите по кредита по време на гратисния период.

(2) Гратисният период е периодът от сключването на договора за кредит до изтичане на една година от първата дата за провеждане на последния държавен изпит или защита на дипломна работа съгласно учебния план за съответната специалност и образователно-квалификационна степен, съответно от датата, на която изтича определеният срок на докторантурата.

(3) По време на гратисния период банката начислява лихва върху кредита.

(4) Банката не може да откаже да приеме плащане от кредитополучателя по време на гратисния период.

(5) Гратисният период се удължава:

1. в случаите по чл. 21, ал. 7 - за срок не по-дълъг от две години;

2. когато кредитополучателят се запише за обучение в следваща образователно-квалификационна степен или образователна и научна степен "доктор" в рамките на гратисния период и сключи договор за кредит - за срок, равен на срока на обучение съгласно учебния план.

Чл. 24. (1) Общият размер на задължението на кредитополучателя се формира след изтичане на гратисния период и включва:

1. главницата, чийто размер се определя от сумата на отпуснатите средства за такси и/или издръжка;

2. лихвата, дължима от кредитополучателя за срока на договора за кредит.

(2) Изплащането на кредита започва един месец след изтичане на гратисния

период съгласно погасителния план, уговорен между страните.

(3) Кредитополучателят погасява общия размер на кредита на равни месечни погасителни вноски в 10-годишен срок, считано от края на гратисния период.

Чл. 25. (1) Кредитополучателят може да изпълни предсрочно задълженията си по договора за кредит без такси, комисиони и допълнителни лихви.

(2) Уговорката за заплащане на такса, комисиона или лихва в случаите на предсрочно погасяване на задължението е нищожна.

(3) Предсрочното погасяване на кредита води до съответно намаляване на лихвата и на разходите по кредита, съответстващи на остатъка от погасителния период.

(4) Банката не може да откаже да приеме предсрочно изпълнение на задължението по кредита.

Чл. 26. (1) Изпълнението на задълженията на кредитополучателя се отсрочва:

1. при настъпване на трайна неработоспособност 70 или над 70 на сто - за срока, определен в експертното решение на ТЕЛК или НЕЛК, но за не повече от три години от датата на инвалидизиране;

2. при записване в редовна форма на обучение за придобиване на следваща образователно-квалификационна или образователна и научна степен "доктор" в рамките на една година след изтичане на гратисния период - за срока на обучението съгласно учебния план на съответната специалност и образователно-квалификационна или образователна и научна степен.

(2) Задължението се отсрочва след представяне пред банката на документи, удостоверяващи настъпването на обстоятелствата по ал. 1.

(3) Отсрочването по ал. 1 удължава срока за погасяване на кредита.

(4) В случай на отсрочване се преизчислява общият размер на задължението по кредита и се актуализира погасителният план.

Чл. 27. (1) Държавата заплаща непогасената част от общия размер на задължението по договора за кредит при:

1. смърт на кредитополучателя;

2. настъпване на трайна неработоспособност 70 или над 70 на сто за срок, по-дълъг от три години от датата на инвалидизиране;

3. раждане или пълно осиновяване на второ или следващо дете в рамките на 5 години от изтичането на гратисния период.

(2) Правото по ал. 1, т. 3 може да се ползва от един от родителите.

(3) В случаите по ал. 1 кредитополучателят или неговите наследници уведомяват банката кредитор за настъпилите обстоятелства, като представят съответните доказателства за това.

(4) В тридневен срок от получаване на уведомлението банката кредитор прави искане до министъра на образованието и науката за погасяване на неизпълнената част от задължението на кредитополучателя със средства от държавната гаранция.

(5) В случаите по ал. 1 - 4 кредитополучателят или неговите наследници не дължат връщане на сумата, която държавата е платила на банката.

(6) В едномесечен срок от искането на банката, адресирано до министъра на образованието и науката, на банката се изплащат сумите по неизпълнената част от задължението на кредитополучателя.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. В Закона за висшето образование (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 28 от 1996 г., бр. 56 от 1997 г.; попр., бр. 57 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 58 от 1997 г., бр. 60 от 1999 г.; попр., бр. 66 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 111 и 113 от 1999 г., бр. 54 от 2000 г., бр. 22 от 2001 г., бр. 40 и 53 от 2002 г., бр. 48 и 70 от 2004 г., бр. 77, 83 и 103 от 2005 г., бр. 30, 36, 62 и 108 от 2006 г., бр. 41 от 2007 г. и бр. 13 и 43 от 2008 г.) в чл. 10, ал. 2, т. 3 се създава буква "д":

"д) регистър на банките, отпускащи кредити по Закона за кредитиране на студенти и докторанти."

§ 2. В Закона за защита от дискриминация (обн., ДВ, бр. 86 от 2003 г.; изм. и доп., бр. 70 от 2004 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 30 и 68 от 2006 г. и бр. 59 и 100 от 2007 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 7:

а) създава се нова т. 12:

"12. установяване на максимална възраст за получаване на кредит по Закона за кредитиране на студенти и докторанти;"

б) досегашните т. 12, 13, 14, 15, 16 и 17 стават съответно т. 13, 14, 15, 16, 17 и 18.

2. В чл. 11 в ал. 1 и 2 думите "т. 12 и 13" се заменят с "т. 13 и 14".

§ 3. (1) В двумесечен срок от влизането в сила на закона министърът на образованието и науката и министърът на финансите утвърждават типовия договор по чл. 7 .

(2) В едномесечен срок от утвърждаването на типовия договор министърът на образованието и науката обнародва в "Държавен вестник" покана за сключване на типов договор с банките, желаещи да отпускат кредити на студенти и докторанти при условията на този закон.

Законът е приет от 40-то Народно събрание на 23 юли 2008 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.